

§ 4

Diariennr: KS-2022/00145

**Holmötrafiken – Nulägesbild och behov för
Holmöns utveckling****Beslut**

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna nulägesbilden och behoven för Holmöns utveckling, med tillägg enligt planeringsutskottets förslag.

Ärendebeskrivning

Under sommaren 2022 gav Regeringskansliet i uppdrag till Länsstyrelsen och Trafikverket att utvärdera hur förbindelserna till och från Holmön fungerat hittills och om de bör ändras för att ske på ett hållbart och effektivt sätt (Infrastrukturdepartementet 12022/01561). Arbetet sker i dialog med Region Västerbotten, Umeå kommun och andra berörda parter.

Som en del i uppdraget har Länsstyrelsen och Trafikverket ombett Umeå kommun att genomföra en behovsanalys som ska klarlägga hur många personer som omfattas av Holmötrafiken, samt hur behoven av transporter ser ut idag och inom en lämplig planeringshorisont. En rimlig servicenivå ska bedömas liksom hur den kan åstadkommas.

Behovsanalysen ska fungera som underlag för en teknisk utredning och den utvärdering av trafiken som ska återrapporteras till Regeringskansliet senast 31 maj 2023.

Bakgrund

Sedan 2020 har Umeå kommun på nytt fört dialog med Länsstyrelsen, Regionen och Trafikverket kring behovet att hitta en långsiktig lösning för Holmötrafiken. Umeå kommun har även drivit på diskussionerna om behovet av kortsiktiga lösningar, inte minst kopplat till vintertrafiken. En arbetsgrupp med representanter från respektive part har träffats ett flertal tillfällen, likaså en styrgrupp på ledningsnivå bestående av kommunalråd, landshövding, regionråd och trafikdirektör. Styrgruppen har även haft möte med tidigare infrastrukturminister Thomas Eneroth i

frågan (år 2021). Umeå kommun har under hela tiden fört nära dialog med Holmöns kommunikationsgrupp.

Umeå kommuns behovsanalys för Holmötrafiken består av en rapport som sammanfattar och tydliggör kommunens målsättningar för Holmön, samt kartlägger och analyserar transportbehoven idag och imorgon. Målen för Holmön finns sedan tidigare utpekade i strategidokumentet Holmön – Umeås utpost i Kvarken (KS 2013). Dessa har även kompletterats med de landsbygdsspecifika mål som finns utpekade i Översiktsplan Umeå kommun – tematiskt tillägg för landsbygden (KF 2018). Detta eftersom Holmön utgör en naturlig del av Umeås landsbygd.

Rapporten ger en tydlig överblick av vilken utveckling Umeå kommun ser för Holmöns framtid. Därtill är den ett viktigt kunskapsunderlag som bidrar med uppdaterade nulägesbilder om hur Holmötrafiken idag upplevs av boende och vistande, samt vilka behov av transporter som tillgodoses och inte med dagens trafiklösning.

Nulägesbilderna i rapporten bygger på en digital enkät som boende och verksamma på Holmön haft möjlighet att besvara under perioden 4 november – 4 december 2022. Totalt har 216 personer svarat. Enkäten har kompletterats med öppna dialoger på Holmöns prästgård, samt fördjupade samtal med olika målgrupper och verksamheter på ön.

Utifrån Umeå kommuns målsättningar för Holmön, och utifrån de dialoger som förts med boende och verksamma kring vilka transportbehov som finns, preciserar rapporten vilken servicenivå som är både rimlig och nödvändig idag och för den framtida utvecklingen på Holmön.

Umeå kommuns behovsanalys för Holmötrafiken

Umeå kommuns arbete med behovsanalysen visar att stabila, säkra och behovsanpassade kommunikationer är avgörande för att Holmön ska vara ett levande skärgårdssamhälle året runt. Det är nyckelfrågan i alla aspekter av utveckling, samt den enskilt viktigaste faktorn för att kommunens mål för Holmön ska uppnås.

Alla som bor på Holmön, såväl heltids-, deltid-, som fritidsboende, bidrar till Holmöns lokala ekonomi, service och utveckling. Idag vistas många deltid- och fritidsboende på ön regelbundet över hela året. En överväldigande majoritet menar dessutom att de skulle vistas mer på ön

om trafiken var mer tillförlitlig. Flertalet vill också bo permanent på ön, men tillåts inte på grund av nuvarande trafik.

Boende på Holmön upplever att trafiken försämrats väsentligt de senaste åren. Direktiv som Trafikverket påfört såväl färjetrafik som ersättningstrafik har skapat en situation som omöjliggör en fungerande dagspendling. Det handlar både om färjornas oförmåga att bryta is, om andra väderdirektiv som begränsar färjornas körförmåga, att ersättningstrafik inte får ta gods och sätts in först efter fem vardagars stillestånd i ordinarie trafik. Färjan Capella har också stora angöringsproblem i Byviken vid nordostlig vind, eftersom rampen inte är anpassad till låg och högvatten. Allt som allt skapar det en orimlig situation för såväl boende, verksamma som besökande på Holmön.

Trafikverkets agerande de senaste åren visar att de inte följt det avtal som myndigheten tillsammans med Region Västerbotten, Länsstyrelsen och Umeå kommun kom överens om i samband med regeringsbeslutet från 2007 kring Holmötrafiken (N2007/3647/IR). Beslutet fastslår att Trafikverket är ansvariga för en året runt-trafik till/från Holmön och att trafiken ska bedrivas på ett sådant sätt som möjliggör utveckling.

De senaste årens trafikdirektiv som påförts Holmötrafiken har dock lett till väsentliga försämringar. Idag är det inte längre möjligt att ha en fungerande dagspendling för arbete eller skola på fastlandet. Grundförutsättningarna för att Holmön ska kunna utvecklas som skärgårdssamhälle och som besöksmål finns därmed inte med nuvarande trafik, vilket är ett allvarligt avsteg från intentionen i regeringsbeslutet.

Vidare är det oacceptabelt att Trafikverket egenhändigt tagit beslut som påverkat Holmötrafiken så mycket som införandet av helikopterns inställelsetid, utan att först samråda med berörda eller genomföra en konsekvensanalys. Det försvagar inte bara robustheten i trafiken utan också tilliten gentemot ansvariga myndigheter.

På Holmön finns ett stort engagemang bland boende och verksamma som vill vara med och bidra till att kommunikationerna fungerar på bästa sätt. Bland befolkningen finns mycket kunskap att hämta och erfarenheter att dra lärdom av. När det kommer till förändringar i trafiken är dialog en grundläggande förutsättning för att skapa långsiktigt hållbara och fungerande transporter. Samhällsviktiga aktörers röster och behov bör dessutom ges särskild vikt i utformningen av trafiken.

Sist men inte minst, ska det understrykas att antalet folkbokförda på Holmön inte borde användas som ett argument för att undvika satsningar och förbättringar i Holmötrafiken. Både befolkningsmängden och befolkningsstrukturen bör snarare ses som ett resultat av att kommunikationerna till och från Holmön under lång tid inte levt upp till den mest grundläggande standard som behövs för att ön ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt. Idag bor långt fler än den folkbokförda befolkningen på Holmön regelbundet året om, i form av deltidsboende och fritidsboende. Dessa gruppers behov är viktiga att beakta när Holmötrafiken planeras, eftersom det finns en stor potential i att möjliggöra för flera av dessa att bosätta sig permanent på ön.

Det mest primära som behovsanalysen tar fasta på, likt intentionen i regeringsbeslutet från 2007, är att Holmötrafiken ska möjliggöra utveckling, av såväl dagspendling, företagande och turism. Tillförlitligheten i trafiken har avgörande betydelse för hur trafiken fungerar för och upplevs av för boende och verksamma på ön. Utan tillförlitlighet finns ingen långsiktighet, vare sig det gäller persontransporter eller godstrafik. Holmötrafikens utformning måste bygga på identifierade behov och möjliggöra, snarare än hämma, utveckling.

Beslutsunderlag

Holmötrafiken – nulägesbild och behov för Holmöns utveckling

Beredningsansvariga

Jennie Bergvall Kalén, strategisk utveckling

Planeringsutskottets beslutsordning

Yrkanden

Janet Ågren (S) – Att i slutet av rapporten i avsnittet Analys och slutsats (som handlar om transportbehov idag och imorgon, samt rimlig och nödvändig servicenivå), lägga till en avslutande kommentar i sista stycket: *En förutsättning för att Holmön ska ha en positiv utveckling, både idag och i framtiden, är långsiktiga och hållbara förbindelser året runt. Detta måste säkerställas på ett bättre sätt än idag.*

Propositionsordning som godkänns

Ordförande finner att det finns ett förslag till beslut. Planeringsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag med tillägg enligt ovan.

Beslutet ska skickas till

Trafikverket

Region Västerbotten

Länsstyrelsen